

Metodika rozvoje kompetencí pro sociální začlenění - letní kurzy

1) Specifikace sociálně znevýhodněných dětí:

Děti vyrůstající ve sociálně znevýhodněných rodinách/prostředí (soc. vyloučených nebo hrozícím jim toto vyloučení) mají velmi často omezený výběr smysluplného trávení volného času nebo o něm ani nemají povědomí. Kroužky, tábory aj., které nabízí různé nejenom volnočasové organizace (např. domy dětí a mládeže, lidové školy umění aj.) jsou zpravidla zpoplatněné a proto pro rodiny s nízkými příjmy nedostupné. Rodiny žijící v podmínkách sociálního vyloučení navíc často čelí řadě vážných problémů – předluženost, nevyhovující bytová situace, dlouhodobá nezaměstnanost apod., tudíž na starost o smysluplné volnočasové vyžití svých potomků, nezbyvá (příliš) mnoho času či energie. Podobně jako u vzdělávání schází rodičům i v této oblasti pozitivní vzory a dostatek vlastních zkušeností. To přispívá k ještě většímu propadu dětí, kteří se navíc často nedokáží přirozeně začlenit mezi vrstevníky a chybí jim uznání a pocit přijetí.

Proto je obzvláště důležité tyto děti podpořit, inspirovat, dávat jim kladné vzory a možnost zažívat pocit přijetí a úspěchu, vymaňovat je ze sociálně znevýhodněného prostředí, ve kterém žijí, a ukazovat jim, že volný čas lze trávit i jinak, smysluplněji. A abychom se o to pokusili – to dokázali (abychom je/to podpořili), zrealizujeme pro ně letní příměstský kurz.

2) Témata, cíle a scénář:

Obecně:

Aby se dal kurz dobře uchopit, je důležité zvolit si, co od něho očekáváme a na čem s dětmi chceme konkrétně pracovat a co rozvíjet. Na základě toho si zvolíme témata (oblasti, linky, kompetence) kterých se tábor bude týkat (např. důvěra), následně cíle (např. Vyzkouším si, jaké to je utvářet důvěru s ostatními.) a nakonec vytvoříme scénář/program obsahující hry a aktivity šité na míry zvoleným tématům a cílům.

Témat i cílů si můžeme zvolit více, měli bychom však jejich počet a obtížnost/náročnost (požadovanou hloubku a intenzitu) volit dle délky a možností tábora, věku a zkušenosti účastníků a možnostech lektorů. Čím více témat si zvolíme, tím ale musíme počítat s tím, že každému z nich se bude možné věnovat méně intenzivněji a povrchněji (nepůjde se tak do hloubky). Naopak při zvolení menšího počtu témat na ně bude více času a tím můžeme směřovat k větší intenzitě a hloubce.

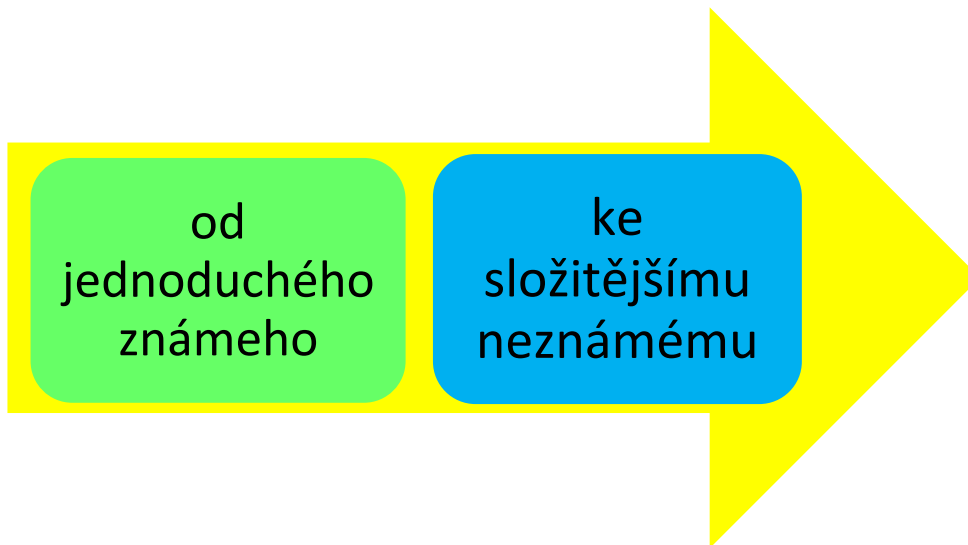
Z našich zkušeností jsme vyzorovali, že při práci s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí, je dobré se zabývat a posilovat následující témata/vlastnosti/kompetence, které u těchto dětí bývají často nedostatečně rozvinuté, případně se s některými mohou setkat i poprvé: vymezování hranic, dodržování pravidel, respektující komunikace, spolupráce, samostatnost, zodpovědnost, trpělivost, důvěra, zažití úspěchu, sebedůvěra, sebereflexe, (sebevědomí, sebehodnocení), vyjadřování svých potřeb a respektování potřeb ostatních, naslouchání, tolerantnost apod. Zásadní je rovněž snaha vytvářet a zajišťovat pro děti bezpečné prostředí, díky němuž se děti mohou cítit relativně v pohodě a rozvíjení zmíněných vlastností a kompetencí bude efektivnější/mít větší dosah.

Každému zvolenému tématu pak určíme/vymyslíme cíl nebo cíle – těch může být také více, ale mnohdy/někdy platí, že méně může být více. Všechny cíle je však potřeba co nejlépe vydefinovat (aby byly jasné a konkrétní), abychom měli přesně určené, čeho chceme dosáhnout. A nakonec si na základě zvolených témat a cílů naplánujeme program/scénář, který naplníme různými hrami, aktivitami, vyráběními a dalšími činnostmi.

Při volbě aktivit postupujeme dle zásady postupnosti, tedy od jednodušších ke složitějším (od blízkých ke vzdálenějším) a od známých k neznámým. Konkrétně tedy např. při rozvíjení tématu důvěry, kdy máme za cíl pro děti poznat bezpečné prostředí a zkusit vytvářet důvěru s ostatními, se nejdříve s dětmi o důvěře jako takové pobavíme a následně si jako první aktivitu vybereme např. pendl v kruhu (prkno), kde je obtížnost nízká a děti se s tímto druhem aktivit seznámí, osahají si to (samozřejmě při takovýchto typech aktivit jim musí předcházet dostatečné vysvětlení a kontrola situace lektorem, aby nedošlo k nějakému zranění nebo prohloubení nedůvěry). Následovat může třeba cesta tmou, kde je přidání obtížnosti v zavázání očí vedeného dítěte, které je odkázáno na důvěřování druhému dítěti, které ho provází. A takto aktivity stupňujeme a posouváme postupně dál až tam, kam chceme s dětmi dojít, nebo kam to je pro ně ještě možné či bezpečné. (Není určitě vhodné začínat třeba během důvěry nebo pádem, kde je obtížnost již vyšší a vyžaduje si to, aby skupina dětí zažila nejprve jednodušší aktivity a měla tedy s nimi již nějakou zkušenost a byla na náročnější aktivitu už trochu připravená.)

3) Náš letní kurz:

Oblasti:

Do letního kurzu jsme si dle našich zkušeností a analýzy situací přihlášených dětí zvolili čtyři hlavní témata: spolupráce, sebeuvědomění, důvěra a rukodělná činnost.

Důvěru jsme zařadili proto, aby děti mohly zažít a zkusit si, jaké to je, být v bezpečném prostředí a důvěřovat nejenom ostatním, ale i sobě. Sebeuvědomění a sebehodnocení jsme začlenily zejména proto, aby se děti seznámily se sebereflexí a vnímáním svých potřeb a svého významu, a aby se uměly ocenit a měly radost i za drobné (a mnohými přehlížené) úspěchy. Vybrání spolupráce souviselo především s nastavováním a opakováním pravidel a hranic a snahou vytvořit a vnímat respektující prostředí a komunikaci pro všechny. A rukodělnou činnost jsme zvolili proto, aby se děti mohly kreativně vyjádřit a to nejen v zapojování svých rukou, ale také mysli, a vyzkoušet si různé techniky tvoření, se kterými se třeba doposud ještě nesetkaly.

Cíle:

„Nevíme-li, proč něco děláme, nemůžeme počítat s tím, že se nám podaří něčeho dosáhnout.“

Abychom si uvědomili a určili, kam chceme letní kurz směřovat a čeho chceme dosáhnout, k jednotlivým tématům jsme si definovali 1-4 cíle:

- Spolupráce: Nastavená týmová pravidla respektuji a dodržuji.
Vím, co je potřeba pro dobrou spolupráci a budování vztahu s ostatními.
Aktivně tvořím vztah s druhými.

- Sebeuvědomění: Zažijí individuální i skupinový úspěch.
Dokážu pojmenovat své přednosti a záliby.
Vyznám se ve svých emocích a umím s nimi pracovat.
Vnímám své potřeby a umím je komunikovat.
- Důvěra: Umím pojmenovat to, co je důvěra a bezpečného prostředí.
Vyzkouším si, jaké to je vytvářet důvěru s ostatními.
- Rukodělné dovednosti: Nebojím se tvořit.
A utvářet svůj život.

Scénář:

A na základě zvolených témat a cílů jsme naplánovali s využitím/za pomoci zážitkové pedagogiky odpovídající program/scénář letního kurzu plný her, pohybu a vyrábění, tak aby si děti mohly vyzkoušet nebo upevnit dovednosti a rozvíjet kompetence, při kterých si nejen užijí zábavu, ale které mohou rovněž uplatnit i ve škole a každodenním životě. Celý kurz jsme se snažili připravit tak, aby každé dítě mohlo zažít úspěch a to jak individuálně, tak i skupinově, což napomáhá k rozvíjení a posilování sebevědomí dětí i týmové spolupráce. Scénář celého kurzu je uveden v příloze.

Tato metodika vznikla díky projektu Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi v Jilemnici
CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0015866.

Projekt je spolufinancován Evropskou unií z Operačního programu Zaměstnanost a Ministerstvem
práce a sociálních věcí.

Identifikační údaje:

Diakonie ČCE – středisko Světlo ve Vrchlabí
Komenského 616, Vrchlabí 543 01
Tel.: 734 189 759
E-mail: lindrova@diakoniev.cz

www.diakoniev.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

